

DEKRETY USTAWODAWCZE I WYKONAWCZE KONFERENCJI BISKUPÓW

Dr Agnieszka Romanko

Katedra Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego,
Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
Jana Pawła II

e-mail: agnieszka24@kul.pl; <https://orcid.org/0000-0001-9206-747X>

Streszczenie. Autor w artykule analizuje władzę ustawodawczą przysługującą konferencji biskupów w zakresie stanowienia dekretów ogólnych ustawodawczych i wykonawczych. Ustawodawca kodeksowy stanowi, że konferencja biskupów może wydawać dekryty ogólne w tych sprawach, w których przewiduje to prawo powszechne, albo określa szczególne polecenie Stolicy Apostolskiej, wydane przez nią z własnej inicjatywy lub na prośbę samej konferencji (kan. 455 § 1). Z kolei w sytuacji, w której ani prawo powszechne, ani szczególne polecenie Stolicy Apostolskiej nie udzieliło konferencji biskupów władzy stanowienia dekretów wykonawczych, pozostaje nienaruszona kompetencja poszczególnego biskupa diecezjalnego i ani konferencja, ani jej przewodniczący nie mogą działać w imieniu wszystkich biskupów, chyba że wszyscy i poszczególni biskupi wyrażają na to zgodę (kan. 455 § 4).

Słowa kluczowe: konferencja biskupów, biskup diecezjalny, władza ustawodawcza, dekret ogólny

Z ustanowienia Bożego kompetencję do stanowienia prawa w Kościele partykularnym posiadają wyłącznie trzy podmioty: Biskup Rzymu (kan. 331, kan. 333)¹, Kolegium Biskupów razem z Biskupem Rzymu (kan. 336)² i bi-

¹ *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1–317; tekst polski w: *Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallottinum, Poznań 1984 [dalej cyt.: KPK/83].

² Ojcowie *Vaticanum II* stwierdzili: „Kolegium, czyli ciało biskupie, posiada władzę autorytatywną jedynie wtedy, gdy pozostaje w łączności z Biskupem Rzymu, Następcą Piotra, jako jego głową, i gdy nienaruszony pozostaje jego prymat wobec wszystkich pasterzy i wiernych. Biskup Rzymu bowiem posiada wobec Kościoła mocą swojej misji, mianowicie Zastępcy Chrystusa i Pasterza całego Kościoła, pełną, najwyższą i powszechną władzę, którą ma prawo zawsze sprawować w sposób nieskrępowany. Stan zaś biskupi, który w Urzędzie Nauczycielskim i zarządzaniu pasterskim jest kontynuacją Kolegium Apostołów, co więcej, w którym ciało apostoelskie trwa nieprzerwanie, stanowi również razem ze swoją głową, Biskupem Rzymu, a nigdy bez niego, podmiot najwyższej i pełnej władzy nad całym Kościołem”. Zob. *Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, Constitutio dogmatica de Ecclesia Lumen gentium* (21.11.1964), AAS 57 (1965), s. 5–75; tekst polski w: *Sobór Watykański II, Konstytucje. Dekre-*

skup diecezjalny (kan. 381, kan. 391)³, który może sprawować władzę ustawodawczą w sposób uroczysty na synodzie diecezjalnym (kan. 460–468) lub w sposób zwyczajny promulgując dekrety ogólne rządzące się przepisami o ustawach. Ponadto na mocy prawa pozytywnego uprawnionymi do stanowienia aktów normatywnych w Kościele partykularnym są: synody partykularne, tj. synod plenarny i prowincjalny (kan. 445), zespół biskupów prowincji kościelnej (kan. 952 § 1–2, kan. 1264, 1°–2°), a także – będąca przedmiotem dalszej analizy – konferencja biskupów (kan. 455)⁴. W związku z powyższym powstają następujące pytania: w jakich sytuacjach i w jaki sposób konferencja biskupów sprawuje władzę ustawodawczą? Czym różni się dekret ogólny ustawodawczy od wykonawczego? Jakie wymogi powinny spełniać dekrety ustawodawcze i wykonawcze stanowiące przez konferencję biskupów?

1. WYJAŚNIENIE PODSTAWOWYCH POJĘĆ

1.1. Pojęcie i kompetencje konferencji biskupów

Ustawodawca w KPK/83 stanowi, że konferencja biskupów jest zebraniem biskupów określonego narodu lub terytorium, „wypełniających wspólnie pewne zadania pasterskie dla wiernych jej terytorium, w celu pomnożenia dobra udzielanego ludziom przez Kościół, głównie przez odpowiednio przystosowane do bieżących okoliczności czasu i miejsca formy i sposoby apostołatu, z zachowaniem przepisów prawa” (kan. 447)⁵. Kongregacja ds. Biskupów w dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów *Apostolorum Successores*⁶ doprecyzowała, iż konferencja biskupów swoje zadania wypełnia na różnych

ty. *Deklaracje*. Tekst polski. Nowe tłumaczenie, Pallottinum, Poznań 2002, s. 104–63, nr 22.

³ Z biskupem diecezjalnym zrównani są w prawie zwierzchnicy struktur terytorialnych: prałat terytorialny, opat terytorialny, wikariusz apostolski, prefekt apostolski i administrator apostolski administratury apostolskiej erygowanej na stałe (kan. 368, kan. 370–371), a także struktur personalnych utworzonych na podstawie kan. 372 § 2 KPK/83, tj. ordynariusz połowy, administrator apostolski Administratury Apostolskiej św. Jana Marii Vianneya i ordynariusz personalny Ordynariatu Personalnego dla Anglikanów powracających do pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim.

⁴ Szerzej na temat organów kompetentnych do stanowienia prawa partykularnego zob. Sitarz 2013a, 861–62; Tenże 2013b, 85–88.

⁵ Zob. także Sacrosanctum Concilium Oecumenicum Vaticanum II, *Decretum de pastorali episcoporum munere in Ecclesia Christus Dominus* (28.10.1965), AAS 58 (1966), s. 673–96; tekst polski w: Sobór Watykański II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, s. 236–58, nr 38; Paulus PP. VI, *Litterae apostolicae motu proprio datae Normae de quaedam exsequenda SS. Concilii Vaticani II Decreta statuunt Ecclesiae Sanctae* (6.08.1966), AAS 58 (1966), s. 757–87; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. i oprac. W. Kacprzyk, M. Sitarz, Wydawnictwo KUL, Lublin 2006, s. 138–55, nr 41.

⁶ Congregazione per i Vescovi, *Direttorio per il ministero pastorale dei vescovi Apostolorum Successores* (22.02.2004), Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2004; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, s. 517–711 [dalej cyt.: AS].

płaszczyznach poprzez: 1) wspólne rozporządzenia dotyczące niektórych aspektów pastoralnych, stanowienie dekretów ogólnych, obowiązujących zarówno pasterzy, jak i wiernych na danym terytorium; 2) przekazywanie doktryny Kościoła w sposób bardziej wyrazisty, z uwzględnieniem szczególnego charakteru i warunków życia wiernych danego narodu; 3) koordynowanie poszczególnych wysiłków w zakresie pracy apostołskiej i charytatywnej przez wspólne inicjatywy na szczeblu krajowym; 4) jednolity dialog z władzami politycznymi danego terytorium; 5) tworzenie pożytecznych „wspólnych służb”, których diecezje z różnych względów nie mogą posiadać (nr 28).

Kompetencje konferencji biskupów – za Kongregacją ds. Biskupów – można podzielić na ustawodawcze i doktrynalne (AS 31). Do pierwszej należy stanowienie dekretów ogólnych (kan. 455), natomiast do drugiej – stanowienie deklaracji doktrynalnych (kan. 753)⁷.

1.2. Dekret ogólny ustawodawczy

Ustawodawca kodeksowy na temat dekretów ogólnych ustawodawczych stanowi w Księdze I KPK/83 „Normy ogólne” w kan. 29–30. Zgodnie z kan. 29 „Dekrety ogólne, wydawane przez kompetentnego prawodawcę dla wspólnoty zdolnej do przyjęcia prawa i zawierające ogólne przepisy, są ustawami we właściwym znaczeniu i rządzą się przepisami kanonów o ustawach”. Podmiot, który posiada władzę ustawodawczą, może stanowić zarówno ustawy, jak i dekreta ogólne ustawodawcze. Dekret ogólny ustawodawczy jest aktem normatywnym sporządzonym w sposób właściwy ustawom, wydanym przez kompetentnego ustawodawcę dla społeczności zdolnej przyjąć ustawę [Pawluk 2002, 226; Sobański 2003, 88]. Dekreta ogólne o charakterze ustawodawczymi, w związku z tym, że są ustawami we właściwym znaczeniu i rządzą się przepisami kanonów o ustawach (kan. 7–21), nie są aktami administracyjnymi [Sitarz 2019a, 97].

1.3. Dekret ogólny wykonawczy

Według kan. 31 § 1 „Ogólne dekreta wykonawcze, w których mianowicie dokładniej określa się sposoby zastosowania ustawy albo przynagla się jej zachowanie, mogą wydawać – w ramach własnej kompetencji – posiadający władzę wykonawczą”. W odniesieniu do ich promulgowania zastosowanie znajduje kan. 8 KPK/83 (kan. 31 § 2). Ustawodawca kodeksowy stanowi, iż *decreta generalia exsecutoria* obowiązują podlegających ustawom, których sposoby wykonania dekreta te określają lub przynaglają wykonanie (kan. 32)⁸. Ponadto ogólne dekreta wykonawcze nie zmieniają ustaw, do których zostały wydane, zaś przepisy przeciwne ustawom, są pozbawione mocy prawnej

⁷ Stanowienie deklaracji doktrynalnych nie będzie przedmiotem dalszych badań w niniejszym artykule.

⁸ Nie są też instrukcją (kan. 34).

(kan. 33 § 1). Przeszają obowiązywać na skutek odwołania dokonanego przez kompetentną władzę i z chwilą wygaśnięcia ustawy, dla wykonania której zostały wydane. Nie wygasają natomiast z ustaniem władzy wydającego, chyba że co innego zostało zastrzeżone (kan. 33 § 2).

Dekretom ogólnym wykonawczym w polskim prawie świeckim odpowiadają rozporządzenia. Zgodnie z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej⁹ rozporządzenia „są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu”. Ustrojodawca w ust. 2 cytowanego artykułu dodaje, że organ upoważniony do wydania rozporządzenia nie może przekazać swoich kompetencji w tym zakresie innemu organowi¹⁰.

2. STANOWIENIE DEKRETÓW OGÓLNYCH USTAWODAWCZYCH PRZEZ KONFERENCJĘ BISKUPÓW

Ustawodawca w kan. 455 § 4 stanowi: „W wypadkach, w których ani prawo powszechne, ani szczególne polecenie Stolicy Apostolskiej nie udzieliło Konferencji Episkopatu [konferencji biskupów – A.R.] władzy, o której w § 1, pozostaje nienaruszona kompetencja poszczególnego biskupa diecezjalnego i ani Konferencja, ani jej przewodniczący nie mogą działać w imieniu wszystkich biskupów, chyba że wszyscy i poszczególni biskupi wyrażają na to zgodę”¹¹. Chodzi tutaj o stanowienie dekretów ogólnych, do których uchwalenia konferencja biskupów nie posiada kompetencji zarówno z mocy prawa powszechnego, jak i szczególnego polecenia Stolicy Apostolskiej (por. kan. 455 § 1). Kongregacja ds. Biskupów doprecyzowuje, iż konferencja biskupów – jako narzędzie wzajemnej pomocy biskupom w ich zadaniach duszpasterskich – posiada władzę podejmowania „decyzji o charakterze partykularnym, które biskup wiernie podejmie i będzie realizował w swojej diecezji” (AS 31; por. AS 28).

Do ważności uchwalenia przez konferencję biskupów dekretu ogólnego ustawodawczego na podstawie kan. 455 § 4 wymagana jest jednomyślność wszystkich biskupów diecezjalnych (kan. 119, 3°)¹², a także zwierzchników

⁹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.

¹⁰ Szerzej zob. Krukowski 2004, 120–21; Prusak i Sitarz 2000, 66–67.

¹¹ Zob. także Ioannes Paulus PP. II, *Litterae apostolicae motu proprio datae de theologica et iuridica natura Conferentiarum Episcoporum Apostolos suos* (21.05.1998), AAS 90 (1998), s. 641–58 [dalej cyt.: *Asuos*]; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, s. 286–301, nr 20.

¹² „W odniesieniu do aktów kolegialnych, chyba że w prawie lub w statutach inaczej zastrzeżo-

stojących na czele struktur kościelnych zrównanych w prawie z diecezją. Zgodnie bowiem z kan. 448 w zw. z kan. 450 KPK/83 konferencja biskupów obejmuje zwierzchników wszystkich Kościołów partykularnych z tego samego narodu. W związku z tym, w sytuacji stanowienia dekretu ustawodawczego przez Konferencję Episkopatu Polski, wymagana jest jednomyślność wszystkich biskupów diecezjalnych oraz biskupa polowego¹³. Jeżeli choćby jeden z uprawionych biskupów diecezjalnych i zrównanych z nim w prawie zwierzchników innych Kościołów partykularnych głosowałby przeciw uchwaleniu dekretu ustawodawczego, dekret ten nie może zostać promulgowany, ponieważ byłby nieważny. Procedura stanowienia dekretu ogólnego o charakterze ustawodawczym stanowi przykład zastosowania swoistego *liberum veto* w prawie kanonicznym [Sitarz 2019b, 1593].

Konferencja biskupów, która na mocy prawa pozytywnego jest podmiotem wyposażonym we władzę ustawodawczą, może stanowić dekrety ogólne ustawodawcze, do których zastosowanie znajdują przepisy kanonów KPK/83 traktujące o ustawach (kan. 29 w zw. z kan. 7–21). W konsekwencji, organ kolegialny, jakim jest konferencja biskupów, w stanowieniu prawa związany jest także „kryteriami obowiązującymi w pełnieniu funkcji ustawodawczej” określonymi przez Kongregację ds. Biskupów w odniesieniu do biskupa diecezjalnego (AS 67), a które to kryteria – na podstawie kan. 19¹⁴ – należy stosować do władzy ustawodawczej konferencji biskupów. Świadczy o tym również fakt, iż w indeksie tematycznym do *Apostolorum Successores* do hasła „Konferencja Episkopatu a funkcja ustawodawcza” przyporządkowany został nr 67 wspomnianego dyrektorium.

Dykasteria Kurii Rzymskiej wskazała podstawowe zasady obowiązujące przy sprawowaniu władzy ustawodawczej, tj. 1) charakter personalny; 2) autonomia; 3) podległość wobec prawa wyższego; 4) staranność w stanowieniu prawa (AS 67) [Sitarz 2013b, 88–90]. Wskazane w *Apostolorum Successores* kryteria nie stanowią zatem *numerus clausus* wymogów stanowienia dekretów ogólnych o charakterze ustawodawczym. Analizując powyższe wytyczne Kongregacji ds. Biskupów przez pryzmat kan. 455 § 4 należy stwierdzić, że:

1) W diecezji władzę ustawodawczą posiada z prawa Bożego biskup diecezjalny. Dlatego też konferencja biskupów w stanowieniu dekretu ustawodawczego, do którego uchwalenia nie ma kompetencji z prawa powszechnego

no [...] co zaś dotyczy wszystkich jako jednostek, musi być przez wszystkich zaaprobowane” (kan. 119, 3°).

¹³ Zob. Statut Konferencji Episkopatu Polski (7.10.2009), „Akta Konferencji Episkopatu Polski” 15 (2009), nr 1, s. 14–19, art. 3.

¹⁴ „Jeśli w określonej sprawie brak wyraźnej ustawy, powszechnej lub partykularnej, albo prawa zwyczajowego, sprawa – z wyjątkiem karnej – winna być rozstrzygnięta z uwzględnieniem ustaw wydanych w podobnych sprawach, ogólnych zasad prawnych z zachowaniem słuszności kanonicznej, jurysprudencji, praktyki Kurii Rzymskiej oraz powszechnej i stałej opinii uczonych”.

lub szczególnego polecenia Stolicy Apostolskiej, nie może działać w imieniu wszystkich biskupów, chyba że wyrażą na to zgodę. Stąd do ważności uchwalenia aktu normatywnego wymagana jest jednomyślność. Aktualne w tym kontekście pozostają słowa papieża Jana Pawła II, który w motu proprio *Apostolos suos* o naturze teologicznej i prawnej konferencji episkopatów stwierdził: „Autorytet Konferencji Episkopatu oraz zakres jej działalności pozostają w ścisłej relacji z władzą i działaniem biskupa diecezjalnego oraz hierarchów zrównanych z nimi” (nr 19), dodając, iż w ramach konferencji biskupów „biskupi sprawują łącznie posługę biskupią dla dobra wiernych żyjących na obszarze podległym konferencji” (nr 20).

2) Władza ustawodawcza powinna być wykonywana z umiarem, w taki sposób, aby stanowione prawo odpowiadało rzeczywistej potrzebie duszpasterskiej. Dlatego też, jeśli dla dobra wspólnego wiernych należałoby ustalić wspólną linię działania, biskup powinien być gotów „przystać do opinii większości, bez upierania się przy swoich poglądach”, a także powinien sygnalizować konferencji biskupów ewentualne problemy do rozważenia, trudności do pokonania oraz inicjatywy, których realizacji domaga się dobro dusz (AS 29).

3) W dekrete ustawodawczym, który powinien być stanowiony zgodnie z prawem powszechnym, należy zachować harmonię pomiędzy kierunkami działalności duszpasterskiej a ustawodawstwem powszechnym.

4) Dekret ogólny ustawodawczy, który jest ustawą we właściwym znaczeniu, powinien zostać zredagowany z zachowaniem rygorów techniczno-prawnych, których należy przestrzegać w konstruowaniu każdego aktu normatywnego¹⁵. Kongregacja ds. Biskupów dodaje, że teksty powinny być redagowane precyzyjnie, „unikając sprzeczności, zbędnych powtórzeń lub mnożenia rozporządzeń dotyczących tej samej dziedziny” (AS 67).

Dekret ogólny o charakterze ustawodawczym uchwalony na podstawie kan. 455 § 4 przewodniczący konferencji biskupów po zakończeniu sesji plenarnej tej konferencji przesyła do Stolicy Apostolskiej w celu zapoznania się przez najwyższą władzę Kościoła z jego treścią (kan. 456). Dykasterią, która posiada kompetencję w tym zakresie, jest Kongregacja ds. Biskupów¹⁶.

¹⁵ W budowie aktu normatywnego wyróżnia się następujące elementy: nazwa, data, tytuł, przepisy prawne, przepisy końcowe, podpis [Sitarz 2000, 47].

¹⁶ Kongregacja ds. Biskupów „[...] przyjmuje akta tychże konferencji oraz przegląda dekrety, gdy tego wymagają, po uzgodnieniu sprawy z zainteresowanymi dykasteriami”. Zob. Ioannes Paulus PP. II, *Constitutio apostolica de Romana Curia Pastor Bonus* (28.06.1988), AAS 80 (1988), s. 841–912; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, s. 217–57, nr 82. Zachodzi tutaj analogiczna sytuacja, jak w przypadku przekazania przez biskupa diecezjalnego – w celu podania do wiadomości Kongregacji ds. Biskupów lub Kongregacji Ewangelizacji Narodów – kopii dokumentacji synodu diecezjalnego.

3. STANOWIENIE DEKRETÓW OGÓLNYCH WYKONAWCZYCH PRZEZ KONFERENCJĘ BISKUPÓW

Zgodnie z kan. 455 § 1 KPK/83 „Konferencja Episkopatu [konferencja biskupów – A.R.] może wydawać dekrety ogólne w tych sprawach, w których przewiduje to prawo powszechne, albo określa szczególne polecenie Stolicy Apostolskiej, wydane przez nią z własnej inicjatywy lub na prośbę samej Konferencji”. Konferencji biskupów została w ten sposób „przypisana przez Stolicę Apostolską władza ustalania norm wiążących w określonych zagadnieniach” (AS 31). Jest to władza zwyczajna, gdyż na mocy prawa związana jest z urzędem kościelnym, tj. konferencją biskupów (kan. 131 § 1) oraz władza własna, ponieważ sprawowana jest przez konferencję biskupów w imieniu własnym, a nie w imieniu Stolicy Apostolskiej [Krukowski 2005, 327]. Papież Jan Paweł II uzasadniając naturę władzy konferencji biskupów stwierdził: „[...] niezbędna jest interwencja najwyższej władzy Kościoła, która za pośrednictwem powszechnego prawodawstwa lub specjalnych upoważnień oddaje określone sprawy w kompetencje Konferencji Episkopatu. Biskupi nie mogą samodzielnie – ani pojedynczo, ani jako Konferencja – rezygnować ze swojej świętej władzy na rzecz Konferencji Episkopatu, a tym bardziej żadnej z jej części – czy to rady stałej, jednej z komisji lub nawet samego przewodniczącego” (Asuos 20).

Dekrety ogólne, o których stanowi ustawodawca w kan. 455 § 1, są dekretami o charakterze wykonawczym. Potwierdziła to Papieska Komisja ds. Autentycznej Interpretacji Kodeksu Prawa Kanonicznego w interpretacji autentycznej z dnia 5 lipca 1985 r.¹⁷ Dlatego też należy do nich stosować kan. 31–33 KPK/83.

Zgodnie z definicją dekretu ogólnego wykonawczego, ustawodawca w dekrecie tym określa sposób zastosowania ustawy albo przynagla do jej zachowania (kan. 31 § 1). Konferencja biskupów, celem zastosowania prawa powszechnego, może stanowić dekret wykonawczy. Dla przykładu można przywołać kan. 877 § 3, w którym ustawodawca powszechny stanowi: „W wypadku dziecka adoptowanego należy wpisać nazwiska adoptujących oraz – przynajmniej jeśli tak czyni się w akcie cywilnym regionu – nazwiska rodziców naturalnych, zgodnie z §§ 1 i 2, przy uwzględnieniu przepisów Konferencji Episkopatu”. Wskazując jako podstawę kan. 877 § 3 i kan. 455 Konferencja Episkopatu Polski promulgowała dekret ogólny *dotyczący sporządzenia i modyfikacji aktu chrztu w związku z przysposobieniem*¹⁸. Jest to

¹⁷ D. Utrum sub locutione «decreta generalia» de qua in can. 455, § 1, veniant etiam decreta generalia exsecutoria de quibus in cann. 31–33. R. Affirmative. Zob. Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici Authentice Interpretando, *I. De decretis generalibus exsecutoriis* (5.07.1985), AAS 77 (1985), s. 771.

¹⁸ Dekret ogólny Konferencji Episkopatu Polski *dotyczący sporządzenia i modyfikacji aktu*

dekret wykonawczy, ponieważ precyzuje sposób zastosowania kan. 877 § 3 KPK/83.

Stanowienie dekretów ogólnych wykonawczych obwarowane jest odpowiednią procedurą, której niezachowanie skutkuje nieważnością aktu normatywnego. W ich redagowaniu należy stosować się do kryteriów obowiązujących w stanowieniu prawa, które wskazała Kongregacja ds. Biskupów w *Apostolorum Successores* (nr 67). Ponadto, zgodnie z kan. 455 § 2, dekrety „wtedy są ważne podejmowane na sesji plenarnej, gdy opowie się za nimi przynajmniej dwie trzecie głosów biskupów, należących do Konferencji Episkopatu [konferencji biskupów – A.R.] z głosem decydującym. [...]”. W związku z powyższym, aby dekret wykonawczy został uchwalony, powinien uzyskać przynajmniej 2/3 głosów członków konferencji biskupów z głosem decydującym obecnych na zebraniu plenarnym. W odniesieniu do stanowienia dekretów wykonawczych przez Konferencję Episkopatu Polski, wśród osób uprawnionych i jednocześnie zobowiązanych są: biskupi diecezjalni, biskup polowy, biskupi koadiutorzy, biskupi pomocniczy, biskupi obrządku bizantyjsko-ukraińskiego, Prymas Polski oraz biskupi tytularni pełniący w ramach konferencji biskupów szczególne zadania zlecone im przez Stolicę Apostolską lub konferencję (kan. 454; art. 16 w zw. z art. 3 Statutu KEP).

Kongregacja ds. Biskupów w 2004 r. podkreśliła, iż na zebraniu plenarnym konferencji „możliwy jest kolegialny dialog i wymiana idei”, stąd żaden inny organ konferencji biskupów nie posiada kompetencji w przedmiocie uchwalania dekretów ogólnych wykonawczych (AS 31).

Dekrety wykonawcze konferencji biskupów otrzymują moc obowiązującą z chwilą promulgacji, po uprzednim uznaniu ich przez Stolicę Apostolską (*recognitio*) pod kątem zgodności z powszechną dyscypliną kanoniczną (kan. 455 § 2; AS 31)¹⁹. Sposób promulgacji dekretów i czas ich wejścia w życie określa konferencja biskupów (kan. 456 § 3). Po zakończeniu zebrania plenarnego przewodniczący konferencji powinien przesłać do Stolicy Apostolskiej (do Kongregacji ds. Biskupów – art. 82 *Pastor Bonus*) całej dokumentacji, zarówno w celu zapoznania się z aktami, jak i dla ewentualnego przejrzania (*recognitio*) dekretów (kan. 456).

chrztu w związku z przysposobieniem (14.03.2017), „Akta Konferencji Episkopatu Polski” 30 (2018), s. 46–47.

¹⁹ Zob. Oświadczenie w sprawie promulgacji *Dekretu ogólnego Konferencji Episkopatu Polski dotyczącego sporządzenia i modyfikacji aktu chrztu w związku z przysposobieniem*, SEP – D/6.2–11 (19.06.2018), „Akta Konferencji Episkopatu Polski” 30 (2018), s. 47.

WNIOSKI

Z przeprowadzonej analizy źródeł prawa i literatury dotyczących dekretów ogólnych ustawodawczych i wykonawczych stanowionych przez konferencję biskupów, należy wyciągnąć następujące wnioski:

1) Konferencja biskupów w granicach swojego terytorium – na mocy kościelnego prawa pozytywnego – posiada władzę ustawodawczą w zakresie stanowienia aktów normatywnych, zarówno dekretów ogólnych ustawodawczych, jak i wykonawczych.

2) Do uchwalenia dekretu ogólnego ustawodawczego (kan. 455 § 4 w zw. z kan. 29–30), w sprawach, w których konferencja biskupów nie posiada kompetencji zarówno z mocy prawa powszechnego, jak i szczególnego polecenia Stolicy Apostolskiej (por. kan. 455 § 1) wymagana jest jednomyślna decyzja biskupów diecezjalnych i zrównanych z nimi w prawie zwierzchników innych Kościołów partykularnych.

3) Do uchwalenia dekretu ogólnego wykonawczego (kan. 455 § 1–3 w zw. z kan. 31–33), w sprawach, w których przewiduje to prawo powszechne, albo określa szczególne polecenie Stolicy Apostolskiej, wydane przez nią z własnej inicjatywy lub na prośbę samej konferencji, wymagane jest przynajmniej 2/3 głosów członków konferencji z głosem decydującym obecnych na zebraniu plenarnym.

4) Dekrety ogólne ustawodawcze i wykonawcze rządzą się przepisami o ustawach.

5) W zakresie wymogów formalnych w zakresie stanowienia dekretów ogólnych ustawodawczych i wykonawczych należy uwzględnić określone przez Kongregację ds. Biskupów kryteria obowiązujące w pełnieniu władzy ustawodawczej.

6) Po zakończeniu zebrania plenarnego, przewodniczący konferencji biskupów powinien przesłać do kompetentnej dykasterii Kurii Rzymskiej dokumentację zawierającą także uchwalone dekrety, z tym, że w odniesieniu do dekretów ustawodawczych celem zapoznania się, zaś w odniesieniu do dekretów wykonawczych – celem uzyskania *recognitio* Stolicy Apostolskiej, po którym to akcie dekret może być dopiero promulgowany.

PIŚMIENNICTWO

Krukowski, Józef. 2004. *Wstęp do nauki o państwie i prawie*. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.

Krukowski, Józef. 2005. „Konferencje biskupów.” W *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*. T. II/1: *Księga II. Lud Boży. Część I. Wierni chrześcijanie. Część II. Ustrój hierarchiczny Kościoła*, red. Józef Krukowski, 314–33. Poznań: Pallottinum.

Pawluk, Tadeusz. 2002. *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*. T. 1: *Zagadnienia wstępne i normy ogólne*. Olsztyn: Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne.

- Prusak, Feliks, i Mirosław Sitarz. 2000. *Propedeutyka prawa. Zagadnienia podstawowe*. Warszawa: Wyższa Szkoła Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarzkiego w Warszawie.
- Sitarz, Mirosław. 2013a. „Polskie prawo kanoniczne.” W *Synteza prawa polskiego. Od 1989 roku*, red. Tadeusz Guz, Jan Głuchowski, i Maria R. Pałubska, 860–73. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.
- Sitarz, Mirosław. 2013b. „Wymogi stanowienia prawa w Kościele partykularnym. Zarys problematyki.” *Biuletyn Stowarzyszenia Kanonistów Polskich* 23, nr 26:85–93.
- Sitarz, Mirosław. 2019a. „Akty administracyjne”. W *Leksykon Prawa Kanonicznego*, red. Mirosław Sitarz, 97–98. Lublin: Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.
- Sitarz, Mirosław. 2019b. „Liberum veto”. W *Leksykon Prawa Kanonicznego*, red. Mirosław Sitarz, 1592–593. Lublin: Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.
- Sobański, Remigiusz. 2003. „Dekrety ogólne oraz instrukcje”. W *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*. T. 1: *Księga I. Normy ogólne*, red. Józef Krukowski, 87–93. Poznań: Pallottinum.

THE LEGISLATIVE AND EXECUTIVE DECREES OF THE CONFERENCE OF BISHOPS

Summary. In the article, the author analyzes the legislative power of the conference of bishops in the area of issuing the general legislative and executive decrees. The legislator states that the conference of bishops can only issue general decrees in cases where universal law has prescribed it or a special mandate of the Apostolic See has established it either *motu proprio* or at the request of the conference itself (can. 455 § 1). In cases in which neither universal law nor a special mandate of the Apostolic See has granted the power mentioned in §1 to a conference of bishops, the competence of each diocesan bishop remains intact, nor is a conference or its president able to act in the name of all the bishops unless each and every bishop has given consent (can. 455 § 4).

Key words: conference of bishops, diocesan bishop, legislative power, general decree

Information about Author: Agnieszka Romanko, Ph.D. – Department of Public and Constitutional Church Law, Faculty of Law, Canon Law and Administration at the John Paul II Catholic University of Lublin; e-mail: agnieszka24@kul.pl; <https://orcid.org/0000-0001-9206-747X>